

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

6,5 € · 2025eko martxoa

296 znb

12-20

Lakuntzan,
geroaren
bidean

32-36

Magaletik
ama lurrera

38-43

Haurren ikuspegia
mugikorraren
erabilerari buruz

50-53

Haurrak, euren
eskubideen
konkistan

54

Atzeko atletik

Amaia Jackson

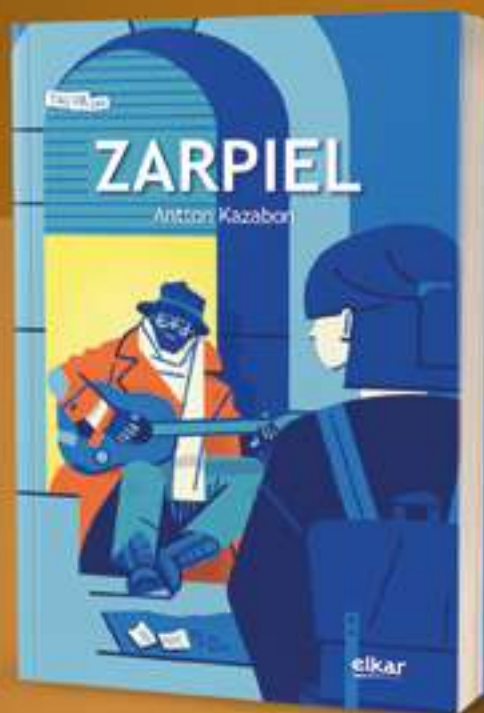

“

Arnasgune
bat naiz ikasle
arrazializatuentzat

BI IRAKURGAI

ADINIK GABEKO GAZTEENTZAT

ZARPIEL

Taupadak bilduma

Antton Kazabon

Ikasle ohi batzuk behea jota kale kantoian amaitu duen irakasleari laguntzen.

IRAKURLEAREN SENTIMENDUEI
DEI EGITEN DIEN ISTORIAO.

ZURRIOLA BEACH HOSTEL

Traola bilduma

Lur Gallastegi

Hiriaren turistifikazio
basatiaren aurkako gazte
batzuen borroka.

IRAKURLEAREN KONPROMISOARI
DEI EGITEN DION ISTORIAO.

elkar

www.elkarargitaletxea.eus

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

Argitaratzailea: XANGORIN KOOP. ELK. TXIKIA

Errekalde hiribidea, 59. Aguila eraikina, 1. solairua.

20018 DONOSTIA GIPUZKOA.

Tel: 943 37 14 08 ; www.hikhasi.eus;

Posta Elektronikoa: hikhasi@hikhasi.eus

Lege Gordailua: SS-1001/95. ISSN: 1135-4690.

Erredakzioa: Mikel Agirrezabala, Ainhoa Azpirotz, Aina-
ra Gorostitzu, Olatz Lasagabaster.

Erredakzio batzordea: Izarne Garmendia, Aritz Larreta,
Josi Oiarbide, Eider Palmou, Leire Saez, Xabier Sarasua,
Josu Txapartegi, Alazne Ugartetxea eta Arantxa Urbe.

Aholkulariak: Ane Ablanado, Nerea Agirre, Nerea
Alzola, Nere Amenabar, Esti Amenabarro, Amaia Antero,
Abel Ariznabarreta, Alex Barandiaran, Alvaro Beñaran,
Begoña Bilbao, Mariam Bilbatua, Aines Dufau, Lore
Erriondo, Gurutze Ezkurdia, Idoia Fernandez, Joxe
Garmendia, Elena Herran, Alfredo Hoyuelos, Xabier
Isasi, Olaia Jimenez, Juanjo Kintela, Irene Lopez-Gofi,
Nerea Mendizabal, Maialen Oiartzun, Naiara Ozamiz,
Karmele Perez Lizarralde, Karmele Perez Urraza, Iratxe
Redondo, Matilde Sainz, Nora Salbotx eta Xabier Tapia.

Komunikazioa: Paula Estevez.

Administrazioa: Uxue Ugartemendia.

Azaleko argazkia: Hik Hasi.

Diseinua: Sorland.

Maketazioa: Hik Hasi.

Inprimategia: ANTZA S.A.L.

Hezkuntza Sailak onetsia (2025-2-6).

Kopurua: 3.000 ale.

Hik Hasiko edukiak baliatu eta zabaldu ditzakezu,
gure egiletza aitortu eta soilik baldintza beretan eginez
gero. Hik Hasik ez ditu bere gain hartzen bertan plaza-
ratutako iritziak ezta bat etorri ere derrigorki haiekin.

Hezkuntza Sailak eta Kultura eta Hezkuntza Politika Sailak (Hezkuntza Politikarako Sailburuordetzak) diruz lagundua.

Aurkibidea

“

Nor dira euskal margolariak, musikariak, zientzialariak, kirolariak, artistak? Hori ez da eskolan ikasten, hori aisialdian deskubritzen dute batzuek, ez denek

Nerea Godoy

6

EDITORIALA

Pause, indarberrituta ekiteko

8

IRITZIA

Imanol Alvarez / Arantxa Urbe

10

HILEKO IRUDIA

HezkuntzArtea
elkartea sortu dute

12

GAI NAGUSIA

Lakuntzan, geroaren bidean

22

ELKARRIZKETA

Amaia Jackson

32

ESPERIENTZIA

Magaletik ama lurrera

38

EKARPENA

Haurren ikuspegia
mugikorraren erabilerari buruz

46

AHALDUNTZE ESKOLA

Astronomia

50

PROPOSAMENA

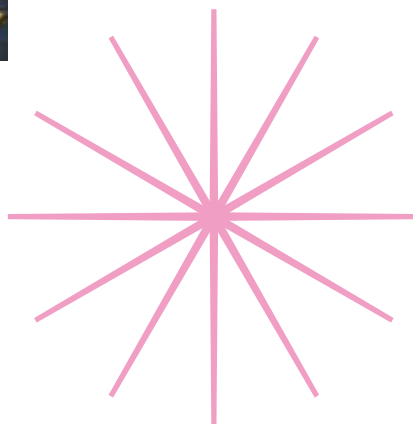
Haurrak, euren
eskubideen konkistan

54

ATZEKO ATETIK

Oihana Larrandaburu

Pause, indarberrituta ekiteko

Editoriala

Arreta gabezia,
dislexia,
diskalkulia...
azken urteotan
asko ugaritu diren
diagnostikoak
dira. Baina posible
da, diagnostiko
horietara —eta
hainbat kasutan
gure haurrak eta
gazteak neurrigabe
medikatzera— iritsi
aurretik neurriak
hartzea. Posible eta
beharrezkoa.

Asko hitz egiten dugu prebentzioaren garrantziaz, baina benetan heltzen al diogu gaiari? Baliabideak behar dira, jakina, arazo izan daitezkeenak arazo bihurtu aurretik esku hartze egokiak egiteko. Arreta gabezia, dislexia, diskalkulia... azken urteotan asko ugaritu diren diagnostikoak dira. Baina posible da, diagnostiko horietara —eta hainbat kasutan gure haurrak eta gazteak neurrigabe medikatzera— iritsi aurretik neurriak hartzea. Posible eta beharrezkoa.

Baliabideak ez ezik, ausardia behar da horretarako eta Lakuntzako Herri Eskolan kezkei eta urduritasunari aurre egin, eta horretarako adorea izan dute. Ikasturte oso bat behar izan dute *esperimentu* deitu duten hori aurrera eramateko: edukiak erabat baztertu gabe, baina curriculum helburu bakar gisa hartu gabe, ikasgelako ohiko planteamendua irauli dute. Eskolaz kanpoko profesionalak gelan sartu dira eta haurren antolamendu neurologikoan jarri dute arreta. Izan ere, arrakasta akademikoa lortzeko, hurrek nerbio-sistemaren heldutasun maila jakin bat lortu behar dute eta, kasu askotan, ikasteko zailtasunak antolamendu neurologiko osatugabearen ondorio izaten dira. Mugimenduaren garapena dago antolaketa egokiaren oinarrian eta horri arreta berezia jarri diote, baina alderdi bisuala eta entzunezkoa ere zorrotz aztertu dituzte. Hainbat ariketaren bidez eta profesionalen laguntzaz hori guztia landu eta emaitza ikusgarriak lortu dituzte Lehen Hezkuntzako 4. mailako ikasleek; ez soilik irakurketan, idazketan eta matematikan, baita alderdi emozionalean eta portaeran ere. Modu horretan, ikasleek indarberrituta ekin diote 2024-25 ikasturteari eta lan handia egiten ari dira orain, 5. mailan.

Bederatzia hilabete nahikoa izan dira hori guztia gertatzeko, baina ikasgelako ohiko egunerokoa albo batera uztearen aldeko apustua egin dute horretarako. Abiadura bizian eta inertiari jarraituz bizi garen garaiotan, beharrezkoa baita, tarteka, *pause* botoia sakatzea; gelditzea eta arazoen sustraiari heltzea, ondoren indarrez berrekiteko. Ez da denbora galtzea, etorkizuna hobe izan dadin ezinbesteko inbertsioa baizik.

Imanol Alvarez Varela

Bilboko Ellacuria-Zurbaran institutuko
Filosofia irakaslea eta */hik/hasitarra*

Bizikidetza

Bizikidetza taldeko koordinatzailea naiz aurtan; zaila bezain polita. Kontuak kontu, bi dira orain arte atera ditudan ondorioak. Lehenengoari dagokionez, eta burokrazia zenbat maite dudan onartuta, ulertzen dut jarraibide komun batzuen beharra. Beste gauza bat da “protokoloa erdigunean” Hezkuntza Sailaren benetako leloa bilakatu izana. Denok dakigu ikasleei laguntzen dien lana bestelakoa dela, eta dokumentuen xedea, gure bizkarrak babestea dela. Minimiza ditzagun, orduan, horien konplexutasuna eta karga. Eta arazoa epaitegietan baldin badago, ikuskari batek iradoki zidan bezala, zuzendu harantz fokua. Zentzugabekeria bat da gure orduak txostenek dituzten zirrikituak tapatzeko erabiltzea.

Bigarrena ideia oso desberdinak dituzten pertsonen elkarbizitzarekin lotuta dago, gero eta polarizatuagoa dagoen gizarte batean, ideia oro eztabaidatzeko espazioak sortzea izan behar delako eskolaren ekarpena. Errespetua bermatzea ezinbestekoa da, bai, Popperrek tolerantziaren paradoxan zioen bezala. Baina diskurtsoak

gutxiestea edo zentsuratzea da askotan gure joera, ideien hausporik onena. Askoz eraginkorragoak dira galderak, pentsatzeko eta argudiatzeko beharraren aurrean jartzen gaituzten heinean. Zergatik diozu hori immigrantei buruz? Nola ikusten duzu zuk feminismoa? Arrazoitzera bultzatu, erantzuna edozein dela ere, ekidin epaiketa zein bideratzea, epe luzera militantziarik eraginkorrena argudiaketarena baita. Gai konplexuek dituzten ñabardurak onartzeak ere asko laguntzen du, diskurtso hegemonikoak zalantzan jartzeko, jarrera metodologia bezain garrantzitsua baita. Zuzentasun politikoaren diktadura arriskutsua da.

Plano emozionalean, uler dezagun kanpotik datozen ideiek inoiz ez dutela etxean edo lagunartean jasotakoen karga, berdin du horien sen ona. Horregatik, inguruko zaintza bermatzen duten marra gorriak marraztuta, entzunak eta onartuak sentiaraztea da ikasle guztiei eskaini diezaiekegun onena. Pentsatzeko gonbiteak, eta ez inposizioak, eramango gaitu heldu gaitetzkeen lekura. Arrazoiak ez direlako inposatzen, eskatu egiten dira.

Arantxa Urbe Irazusta

Irakaslea eta *hik/hasitarra*

Eredu publiko berria eraiki

Bide malkartsutik gora berriro biribilgunea. Berriro, bi irteera soilik erakutsi nahi dizkigute. Seinale berriak diruditen arren, hamarkadak daramate leku berean: *Publikoa* dio batek; *Pribatua*, besteak. Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako kide batzuek baterako ala besterako bidea hartu dute: konbentzimenduz batzuek; beste erremediorik ez dutelako, besteek. Gainerakook, ordea, Nafarroa Garaiko, Lapurdiko, Nafarroa Behereko eta Zuberoko kideekin seinale horietatik harago jo nahi dugu, badakigulako badela hirugarren bat, *Eredu propioa* dioena.

Bakoitzak bere arrazoiak ditu aukera baten edo bestearen alde egiteko. Guztiak errespetagarriak, ez dago zertan denekin bat etorri beharrik. Hala ere, iskanbilaren, irainen eta elkarrenganako gaitzespenen erdian bada guztiak lotzen gaituen hari gidari bat, asko mehetu badugu ere, hor dirauena: Hezkuntza Sistema justuagoa lortzeko nahia. Gure haurrei (jaio diren tokian jaiotakoak, duten dirua dutela) eta herri honi hizkuntza eta kultura arloko beharrei erantzungo dien kalitatezko hezkuntza zor diegulako.

Ez da bidezkoa, ezta zuzena ere, eztabaida *Publikoa bai/ Publikoa ez* kokatzea. Murriztailea da. Askoz ere konplexuagoa eta anbiotsuagoa da hezkuntza-komunitateko kide

eta munduko mapan ukatuta jarraitzen duen Euskal Herriko herritar garen aldetik zor dugun konpromisoa eta egitekoa. Jakina, ezingo dugu ekuazioa askatu aldagaiak ez baditugu zuzen definitzen eta jartzen.

Alde dugu ia denok publikoaren aldekoak gara. Koskak jarraitzen du izaten ea zer- nolako eredu publikoa eraikiko dugun. Izan ere, batzuen iritziz jada badugu eredu publiko egokia, eta besteentzat, berriz, eredu publiko horrek ez dio Euskal Herriari erantzuten. Euskal Hezkuntza Komunitatea kezkatu dago dituen erronkek; berriekin eta zaharrekin. Asmatu nahi dugu denona eta denontzat izango den eskola antolatzen, euskaraz biziko dena, denon arrakasta borrokatuko duena. Hori da gure elkargunea eta indargunea.

Biribilgunearen leku honetatik ikusten da badugula behar bat elkarrekin Euskal Eskolaren eredu propioa, Publikoa eta BERRIA definitzeko. Antzematen da badugula gogo bat elkarrengana hurbiltzeko, elkarrekin lan egiteko, eztabaidatzeko, eta batez ere, eraikitzeko.

Eskola hobetu behar dugu, baita hazkuntza eta hezkuntza ere. Eta, horretarako, zoru pedagogiko eta etiko bat ezarri behar da. Kalitatezko hezkuntza bermatu behar dugulako: denok denontzat.

Hileko irudia

HezkuntzArtea elkartea sortu dute

Mikel Agirrezabala

Euskal hezkuntza sistemari buruzko irakurketa kritikoa partekatzen duten hainbat irakaslek HezkuntzArtea elkartea sortu dute. Irakasleen artean sumatzen duten nekeari eta egonezinari bide ematea da elkartearen nahia, eta has-teko, manifestu bat aurkeztu dute, lau aldarrikapen biltzen dituena: teknologia digitalen erabilera arrazoitua, eskole-tako klaustroetan erabakitzekeo esku-bidea bermatzea, irakasleenganako konfiantza berreskuratzea eta berrikun-tza metodologikoa praktikara eraman aurretik kontrastatzea exijitzen dute. Era berean, eskola publikoa “korporazio pribatuen logikari jarraituz kudeatzea” bultzatu dela salatu dute elkartearen aurkezpen ekitaldian, Bilbon. Zuzenda-ritza taldeen presioa etengabe hazten den bitartean, autonomia asko murriztu dela ere kritikatu du taldeak.

Gai nagusia

Lakuntzan, geroaren bidean

Geroa hobea izan dadin orainean aldaketak egitea beharrezkoa izaten da batzuetan. Bizi garen abiadura gehiegizkoan, ordea, gehienetan pentsaezina zaigu *pause* botoia sakatzea. Eta hain zuzen ere, horixe egin dute Lakuntzako Herri Eskolan. Batzuen begietara denbora galera izan daitekeen hori, etorkizuneko inbertsio ezin hobea bihurtu dute eta oinarri sendoak jarrita eta indartuta ari dira orain lanean Lehen Hezkuntzako 5. mailako ikasleak.

» Lakuntzako Herri Eskolako ikasleak Eloy Capapayrekin batera ariketak egiten.

Geroaren bidean jarria dago Lakuntzako Herri Eskola eta horrelaxe deitu zioten 2023-24 ikasturtean Lehen Hezkuntzako 4. mailako ikasleekin egin zuten proiektuari. Apustu ausarta egin zuten: iraganetik zetozen arazoak atzeman, horiek landu eta etorkizunerako oinarri sendoak finkatuta amaitu zuten ikasturtea. Hala azaldu digute Maia Ginea Lakuntzako Herri eskolako zuzendariak, Elena Montoro Lakuntzako Herri eskolako orientatzaile ohiak (aurten beste eskola batean ari da lanean) eta Eloy Capapay neurogarapenean adituak. Andrea Etxebarria Pedagogo Terapeutikoa eta gizarte hezitzailea ere buru-belarri aritu zen projektuan lanean.

LHko 4. mailako ikasleen taldeak arazo handiak zituen: irakurketa eta idazketa finkatu gabe izateaz gain, ikasleek portaera arazoak zituzten, arazoen aurrean jokatzeko zituzten moduak ez ziren egokiak, ikasgelan

geldirik egoteko zailtasunak zituzten... Taldeak, orokorrean, zailtasun handiak zituen. Irakasleek askotariko saiakerak egin zituzten, eta haien alde zuten taldea txikia zela, hamar ikaslekoa, eta familiak oso inplikaturik zeudela, baina egoera ez zen aldatzen eta ez zekiten blokeo hori nola gainditu. Montorok neuropsikologian eta hezkuntzan masterra du eta arlo horretatik zerbait egin zitekeela pentsatu zuten. Montorok neurogarapenari buruz eskaini zuen hitzaldi batean ezagutu zuen Capapay eta eskolan parte hartzeko gonbidapena luzatu zion. Capapayk gonbidapena onartu, eta hainbat terapeutaekin harremanetan jarri zen: Joseba Badiola eta Joakin Azkarate osteopatekin, Begoña Perez eta Leire Serrano optometristekin eta profesional neuroauditiboekin. Alderdi horiek guztiak —bisuala, entzunezkoa eta mugimenduari dagokiona— kontuan hartuz gero, ikasgelan aldaketa handia gerta zitekeela pentsatu

zuten. Hala azaldu du Capapayk: “Taldean ezagutzak partekatuz lan egiten baldin badugu, guztiok irabaziko dugu. Urte asko daramatzat neurogarapenaren arloko esku-hartzeak egiten eta esku-hartze horiek garunaren garapenaren ordena jarraitzen dutenean eraginkorrakoak direla ikusi dut. Lehenik narrasti garuna garatu zen, ondoren emozionala eta ondoren neokortexa.

Zailtasunaren jatorria bilatzen dugunean, lehenik egitura eta alderdi motorea lantzen ditugu, ondoren entzunezkoa eta azkenik ikusmena. Adibidez, erditzean bentosak edo forcepsak erabili diren kasuetan, garezurra mugituta gera liteke eta informazioa ez da garunera behar den moduan iristen. Osteopatiarekin hori guztia konpondu liteke eta osteopatek esku-hartzea egin aurreko eta ondorengo audiometrien bidez, batetik bestera alde nabarmena ikusi genuen”.

**Esperimentua izan zen,
konfiantza genuen, baina ez
genekien zer aterako zen**

**Maia Ginea, Lakuntzako
Herri Eskolako zuzendaria**

Montorok azaldu duenez, gaur egungo neurogarapenaren gaineko ikerketetan oinarrituta aritu ziren lanean: “Adituek dioten moduan, haurrak nerbio-sistema zentralaren heldutasun maila jakin bat lortu behar du arrakasta akademikoa lortzeko. Zeregin horri ikusmenari, entzumenari eta mugimenduari dagozkion tresna egokiak garatu gabe aurre egiten badio, litekeena da porrot egitea. Kasu askotan, ikasteko zailtasunak antolamendu neurologiko osatugabearen ondorio dira, eta antolamendu hori haurrak hazteko izan duen moduaren emaitza da. Motrizitatearen garapena kontuan hartzea garrantzitsua da; garrantzitsua da haurra arrastaka eta katamarka ibiltzea, korrika egitea eta salto egitea. Mugimenduaren garapena egokia ez

baldin bada, haurrak koordinazio zailtasunak izan ditzake, traketsa edo urduria izan liteke eta orientazio espazialari eragiten dioten orekarako zailtasunak ere izan ditzake. Horrek guztiak, alderdi akademikoan eragingo du; bai irakurketa-idazketan eta baita matematikan ere. Koordinazio-, oreka- eta jarrera-kontrol arazo horiek ikasteko zailtasunen aurrekoak izaten dira”.

Hori guztia kontuan hartuta, martxan jarri ziren: “Esperimentua izan zen, konfiantza handia genuen, baina ez genekien zer aterako zen. Eta familiei, klaustroari, Creenari —Nafarroako Hezkuntza Ekitaterako Baliabide Zentroa— eta Nafarroako Gobernuko Hezkuntza Departamenduko Inklusio Zerbitzuari hasieratik esan genien espektatiba altuak genituen arren, ez genekiela nolako emaitzak lortuko genituen, sekula ez baita halakorik egin”, dio Gineak.

“Irakasleok ez dugu soilik ea ikasleak dislexia duen, gaizki idazten duen, despistatuta dagoen edo geldirik ez den egoten begiratu behar; ikaslea osotasun gisa ikusi behar dugu. Entzunezko alderdia —alderdi emozionalarekin lotura handia du—, alderdi bisuala —alderdi mentalarekin harreman handiagoa du— eta alderdi motorea —narrasti garunarekin lotura handia du— lantzen baditugu, gorputz fisikoaren, emozionalaren eta mentalaren multzoa osatuko dugu. Modu horretan, izakiaren antolaketa zuzena bilatuko dugu eta, horrez gain, pertsonaren garapen psikiko

» Ikasle batzuk ariketak egiten, gainerakoek edukiak lantzen dituzten bitartean.

maximora eta emozionalera iristea errazago lortuko dugu. Apustua handia da, ordea, eta hasieratik dena oso ondo argudiatu genuen. IDUK —Ikaskuntzarako Diseinu Unibertsalak— hori guztia jasotzen du eta esperimentuarekin hasi ginenean inklusiorako jarraibideak betetzen zituela argi eta garbi ikusi genuen, baina tarteka kezka eta urduritasuna sentitzen genituen”, dio Montorok.

Kezka eta urduritasuna bai, baina bide egokia hartu izanaren uste osoa ere bazutela esanaz jarraitu du: “Umea lehen aldiz katamarka ibiltzen denean hiru sistema aktibatzen dira, batera: bisuala, entzunezkoa eta motorea. Eta horietakoren batean —edo denetan— arazoren bat baldin badago, ikasketetarako zailtasunak ager daitezke. Ikasle batek irakurketan eta idazketan zailtasuna duela pentsatzen dugu, agian ez duelako kontzientzia fonologikoa ongi garatu, baina gure buruari egiten diogun

hurrengo galdera hau da: zergatik ezin izan du kontzientzia fonologikoa behar den moduan garatu? Eta sistema horietan —bisualean, entzunezkoan eta mugimenduan— biltzen saiatzen gara. Beraz, zerotik hasi ginen hiru sistema horiek lantzen, ikasteko zailtasunak garapenean izandako zailtasunen ondorio ote ziren egiaztatu nahi genuelako”.

Ikasleak gogotsu

Hori guztia zerotik lantzen hasteko, jakina, denbora behar zuten eta denbora izateko, hainbat gauza alde batera utzi behar izan zituzten; tartean, ikasgaiak. Ingelesa, Musika eta Gorputz Hezkuntza mantendu, eta gainerako edukiak alde batera utzi zituzten. Era berean, familiei jakinarazi zieten lehen ebaluazioan ez zutela notarik jarriko eta ikasle guztiek nahiko batekin gaindituko zutela. Bigarren eta hirugarren hiru hilekoetan, behin proiektua finkatuta,

Ikasle batek irakurketan eta idazketan zailtasuna duela pentsatzen dugu, agian ez duelako kontzientzia fonologikoa ongi garatu, baina gure buruari egiten diogun hurrengo galdera hau da: zergatik ezin izan du kontzientzia fonologikoa behar den moduan garatu?

Elena Montoro, Lakuntzako Herri Eskolako orientatzaile ohia

eduki gehiago txertatu zituzten.

Hamar ikasleei hasierako balorazioa egin zieten irailean: irakurketa eta idazketa testa, matematikako testa eta emozioei buruzko testa pasa zituzten denek. Horren ondoren, Capapay Lakuntzako eskolara joan zen eta hainbat ariketaren bidez entzunezko alderdia eta alderdi motorea lantzen hasi zen. Hasieran hamabostero joaten zen Lakuntzara eta gerora, hilerio joaten hasi zen. Capapayren lehen esku-hartzearen ondoren osteopatak joan ziren —sei saio egin zituzten irailetik ekainera bitartean— eta, azkenik, optometristen txanda izan zen; optometristek hiru balorazio egin zituzten, guztira.

“Taldean bikoitza ikusten zuten lau ume zeuden. Mugimenduaren garapena lantzen eta guztiz eraiki gabe zituzten sare neuronal guztiak eraikitzen hasi ginen. Ebaluazioa egiterakoan informazioa garunetik nola ateratzen den begiratu ohi da eta topatzen dugunari izena jartzen diogu: arretari eusteko zailtasunak, irakurketa nahasmendua, idazketa nahasmendua... Baina, gure garunak hobeto funtziona dezan, sorburura joatea eta neuronen arteko konexioak lantzen saiatzea komeni da. Sarrerako sistemak hobetzen baldin badira, irteerakoak ere hobetu egingo dira”, azaldu du Capapayk. Pertsonaren egitura osteopatiaren bidez lantzen baldin badugu, beste guztia lantzeko aukera zabaltzen dela dio Capapayk eta audiometrien garrantzia azpimarratu du: “Audiometriaren bidez ikasle batek soinuak nondik datozen jakiteko, lanerako memoria-rekin, arretarekin, irakurtzean ulermenarekin zailtasunak dituen ala ez jakin dezakegu. Entrenamendu auditiboarekin bi belarriek bat egitea lortzen dugu eta zailtasun horiek asko hobetu daitezke”.

Ikasleek taldeka egiten zuten lan eta Capapayk agindutako ariketak egitea egokitzen zitzaizenean, bi edo hiru ikasleek ariketak egiten zituzten eta gainerakoek edukiak lantzen jarraitzen zuten. Gineak jarri du horren adibidea: "Ikasleekin emozioak lantzearekin batera irakurketa-idazketa lantzea izan genuen helburu eta, horretarako, bakoitzak bere emozioen egunerokoa egin zuen". Haurren parte-hartzea handia izan zen hasieratik, gogotsu zeuden eta hobeto zeudela ikusi ahala, gehiago animatzen ziren Capapayk zehaztu duenez: "Ume bat jabetzen denean gaizki irakurtzen duela bikoitza ikusten duelako eta ikusmena landuz gero hobeto irakurriko duela esaten badiozu, animatu egiten da eta ulertzen du arazoa ez dela bere gaitasun falta. Batzuetan sufritu egiten dute euren garuna oraindik ez dagoelako prest agintzen zaizkien hainbat lan egiteko eta horrek autoestimuan eragin negatiboa du. Hasieratik ikusi zuten irakurketarekin, idazketarekin eta emozioekin lagunduko geniola eta ikasleek, familiarek eta irakasleen klaustroak lanerako prestutasun handia izan zuten".

Azken hiruhilekoan, haurren garuna horretarako prest zegoela ikustean, bisualizazioa eta meditazioa lantzen hasi zen Capapay: "Sinetsezina izan zen orainaren kontzientzia nola hartu zuten ikustea; jada ez zuten fokua iraganean eta etorkizunean hainbeste jartzen. Era berean, matematika lantzen hasi aurretik jarduerak ahalik eta egokien egiteko intentzioa lantzen genuen eta horrek animatu eta motibatu egiten zituen eta konfiantza ematen zien. Bihotzarekin, alaitasunarekin konektatzen zuten eta elkarri askoz gehiago laguntzen zioten".

Emaitza ikusgarriak

Irailean egin zuten moduan, ikasleei probak egin zizkieten ikasturte amaieran bederatzihilabete horietan izandako garapena ikusteko. Hobekuntza oso nabarmena izan zen denen

kasuan, baina garunak bere denbora behar du berrantolaketaren ondoren kokatzeko eta probak uda ondoren egin izan balituzte, emaitzak are hobeak izango zirela dio Gineak: "Ikasleak udako deskantsuaren ondoren hobeto egoten direla diote adituek, garuna barrantolatzen delako eta konfiantza handiagoa izaten dutelako. Probak 2024ko irailean egin izan bagenitu, emaitza hobeak lortuko genituzkeen ziurrenik".

Ikasturte amaieran eginda ere, emaitzak ikusgarriak izan ziren Montorok azaldu duenez: "Zenbait ikasle 0tik 7,5era; 0,7tik 6,7ra edota 5,3tik 9ra egin zuten jauzi matematikan. Irakurketarako abiadurari dagokionez ere, hobekuntza handia izan zen eta idazketan aldaketa handia ikusi genuen. Ikasle batek irailean egin dako idatzian, esaterako, dena nahasita ageri zen eta ekainean jada hitzak garbi ikusten genituen: 'eskola', 'eta', 'niri', 'ez'... Horrez gain, testuan hitzen arteko hutsuneak eta paragrafoak ikusten genituen". Bazen matematikan arazo handiak zituen ikasle bat eta haren kasuan hobekuntza oso nabarmena izan zen: "Kasu horretan ikasleak matematikaren nahasmendua zuela esatea izango litzateke ohikoa, baina esku-hartze globalarekin garunaren antolaketa egokia lortu zuen eta gaur egun bere prozesu akademikoa normaltasunez egin

Hasieratik ikusi zuten irakurketarekin, idazketarekin eta emozioekin lagunduko geniola eta ikasleek, familiarek eta irakasleen klaustroak lanerako prestutasun handia izan zuten

Eloy Capapay,
neurogarapenean aditua

dezake”, dio Capapayk.

Emozionalki ere aldaketa handiak ikusi zituzten: ikasle batzuek euren izaera atera zuten eta mugak jartzen hasi ziren, beste batzuk lasaitu egin ziren... Arlo akademikoa hobetzeaz gain, haien buruarengan konfiantza lortu zuten. Emaizak apartak izan zirela berretsi du Gineak: “Ikasgelan lanean eta lasai egotea lortu genuen. Lehen ikasgelako atea itxi behar izaten genuen sekulako iskanbila egoten zelako. Irakasle guztiek azpimarratzen zuten aldaketa eta horrek ikasleak asko motibatu zituen”. “Gatazkak gutxitu ziren, elkarri laguntzen hasi ziren, euren gauza pertsonalak besteekin partekatzerira iritsi ziren... Haur batek zailtasun handiak zituen eta haserrealdi oso gogorrak izaten zituen, leherketa handiak izaten zituen eta askotan eskolatik alde egiten zuen. Haur horren amak gaur egun beste seme bat duela esaten du eta ikaslea ere kontziente da izan duen aldaketaz”, azaldu du Montorok.

Hori guztia bederatzi hilabetetan lortu zuten. Poz handia sentitu dute egindako lanaren emaitza ikusita eta hunkituta hitz egiten dute

Gineak, Montorok eta Capapayk. Familiak ere oso gustura daude bizi izandako prozesuarekin eta euren esker ona adierazteko bazkari batera gonbidatu zituzten proiektuan parte hartu zuten irakasle eta profesional guztiak. Izan ere eskolan soilik ez, etxean ere aldaketa handia sumatu zuten ikasleen senideek: haur batzuk euren kabuz irakurtzen hasi ziren, gurasoek eskatu gabe gauzak jasotzen hasi ziren... Familiak eta eskola gerturatu ziren eta irakasleen eta etxeko en arteko informazio trukaketak eta elkar ezagutzak hainbat arazo konponbidean jartzeko aukera eman zien. Ikasleak oso gustura aritu ziren eta aurten ere, 5. mailan, lan handia egiten ari dira.

Utopia errealtate bihurtuta

Lakuntzan egin dutena ikastetxe guztietan egitea oraingoz utopia dela dio Montorok, baina posible dela ariketa egokiak prestatuz gero: “Guk bagenekien hau utopia bat zela eta gaur-gaurkoz ezin dela horrelakorik egin

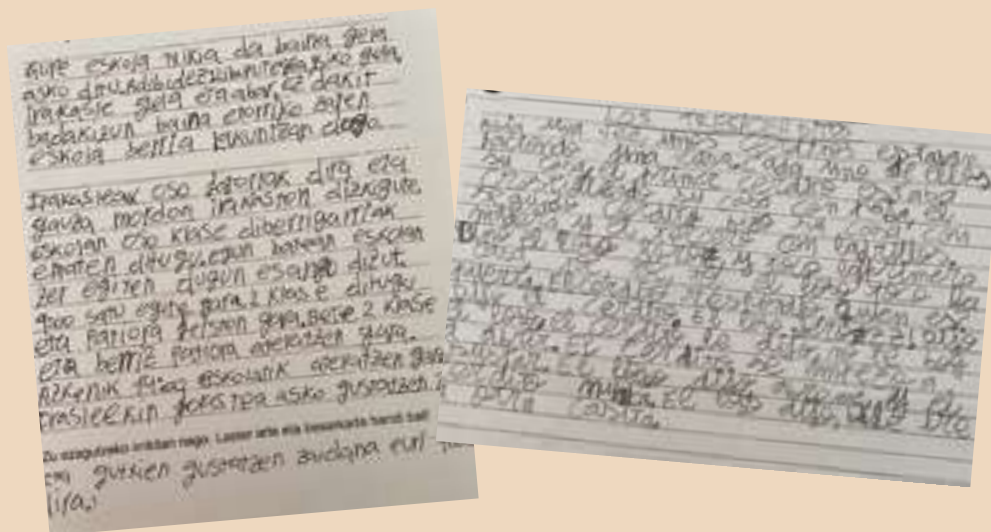

»» Ikasleak gelan hainbat ariketa egiten.

ez Nafarroako ikastetxeetan ezta beste batzuetan ere, baina ikasgela horretan egin zitekeen eta egitea erabaki genuen. Ikasteko zailtasunen oinarrian beste arazo batzuk

daudela aintzat hartzea eta horien jatorria zein den ezagutzeak asko laguntzen duela erakutsi nahi genuen". Montororen hitzetan programa hau ona, polita eta merkea da. Eraginkorra da,

Geroaren bidean proiektuaren emaitzak

Goiko irudietan, ikasle batek ikasturte hasieran eta amaieran egindako idatziak. Behean, 2023ko irailean eta 2024ko ekainean ikasleek egin zituzten frogen emaitzak.

MATEMATIKA

Ikasleak	Iraila (2023)	Ekaina (2024)
1	8	9,1
2	0,7	6,7
3	6,8	8,9
4	5,3	9
5	4,9	7,5
6	9	9,7
7	9,3	7,3
8	5	8,5
9	0	7,5
10	4,8	7,5

IRAKURTZEKO ABIADURA (HITZ KOPURUA MINUTUKO)

Ikasleak	Iraila (2023)	Ekaina (2024)
1	77	114
2	85	98
3	60	84
4	52	113
5	62	114
6	127	139
7	94	132
8	66	85
9	64	98
10	90	132

» Geroaren bidean proiektuan parte hartu zuten Joakin Azkarate eta Joseba Badiola osteopatak, Lakuntzako Herri Eskolako Elena Montoro, Andrea Etxebarria eta Maia Ginea eta Eloy Capapay neurogarapenean aditua.

praktikara eramaten denean gozatu egiten da eta beharrezkoa den materiala geletan dago.

Orain, Lakuntzako Herri Eskolan prebentzioari dagokion garrantzia eman eta aurreko ikasturtean egindakoa sistematizatu nahi dute Gineak azaldu duenez: "Alderdi motorea lantzeko ariketak ezarri nahi ditugu, irakasleok gidatuta eta ikasle guztiekin, Haur Hezkuntzan eta Lehen Hezkuntzako 1. eta 2. mailan

irakurketa eta idazketa barneratzeko unea delako".

Proiektuak iraun bitartean gehien errepikatu zuten esaldia "inor ez da inor baino gehiago" izan zen eta elkarri laguntzea, ardatzetako bat. Elkarri lagunduz zailtasunei aurre egitea eta egoera iraultzea lortu zuten eta utopia erreallitate bihurtuta, indarberrituta jarraitzen dute Lakuntzako Herri Eskolan, geroaren bidean.

hik hasi

Hezkuntza
eraldatzeko

**Izan
zaitez Hik
Hasitarra!**

www.hikhasi.eus

Black is beltza filmaren gaineko *Beltza naiz eta harro nago* dokumentaleko protagonista da Jackson. Irakaslea da Donostiako Amara Berrin, eta HUHEZIren *Kulturartekotasuna eta elkarbizitza* jardunaldietan parte hartu du, hezkuntzan ere badagoen egiturazko arrazakeriaz mintzatzeko. Hausnartzeaz, prestatzeaz eta curriculumareta materiala berrikusi beharraz gain, eredu arrazializatuen beharra nabarmendu du.

Amaia Jackson

HAUR HEZKUNTZAKO IRAKASLEA

“ Arnasgune
bat naiz ikasle
arrazializatuentzat

Ainara Gorostitzu

Karibu Amaia. Noiz esan zenuen, lehen-dabiziko aldiz, "beltza naiz eta harro nago"?

"Beltza naiz" txiki-txikitatik esan izan dut; ez zait beste aukerarik gelditu: inguruneak desberdin sentiarazi nau. Begiradak eta presioa sentitu ditut, eta ohartu nintzen nirekin besteekin gertatzen ez den zerbait gertatzen zela: "ados, zerbait gertatzen da nirekin". Beltza izatearen kontzientzia hori oso gaztetatik daukat. Baina "harro nago" hori beranduago iritsi zitzaidan. Ohartu nintzen beltza izate hori zerbait txar eta negatibo moduan hartzen dela gizarte honetan, zurien azpitik zaudela, ez dituzula gauza batzuk merezi, jendeak aurreiritzi negatiboak dauzkala... Eta hori guztia sentitu nuenean, ohartu nintzen niri gustatu egiten zaidala beltza izatea, harro nagoela beltza

izateaz eta beltza izan nahi dudala. "Harro nago" hori arrazakeriaren kontzientzia hartu nuenean etorri zitzaidan.

Beltza naiz dokumentalean, Fermin Muguruzaren *Black is beltza* filmaren gainean egin den eta protagonista zaituen dokumentalean, zehazki diozu *Black is beltza* zure bizitza kontaktzen duen lana dela. Filmean parte hartzen duten hiru kantariri galdetzen diezu ea nola azaltzen dioten euren identitatea munduari, Ghanakoak eta Kataluniakoak izanik. Zuk nola egiten duzu?

Dokumentalean hori galdetu nienean, hau erantzun zidaten, besterik gabe: "Sinpleki, Ghanakoak eta Kataluniakoak garela"; orduan ohartu nintzen galdera absurdoa zela! Nik neuk ere askotan erantzun behar izan diot galdera horri, askotan azaldu behar izan baitut

zergatik naizen beltza. Zarauztarra naiz, euskalduna naiz eta Tanzaniakoa naiz. Nire aita Tanzaniakoa zen. Ni hemen jaio naiz, baina ezin dut disimulatu Tanzaniakoa naizela. Nire aita Extremadurakoa izan balitz, ez nukeen esan beharrik izango. Horregatik, Tanzania oso presente izan dut beti.

Nola bizi izan duzu azalpenak eman behar hori, desberdina izate hori?

Gazteagoa nintzenean, ez zitzaidan axola: onartua neukan leku berri batera iritsi orduko azalpenak eman beharko nituela, “nongoa zara?” galderari “zaraustarra” erantzuten banion ez baitzen inoiz nahikoa izaten. “Nongoa zara?” galderaren atzean, “zergatik zara beltza?” galdera dago, nahiz eta jendea ez den ausartzen hori galdetzeraz.

Eta azalpen asko eman behar izan al duzu hezkuntza munduan?

Oro har, oso esperientzia positiboa eta erraza izan dut hezkuntza munduan. Anekdotak puntual batzuk izan ditut 17 urte hauetan: herri txiki bateko eskola batera joan, ordezkapena egitera nindoala esan, eta “baina beltza zara!” entzutea; edo aitonaren bat etortzea ni ezagutzera bilobak kontatu diolako beltza naizela eta euskaraz egiten dudala. Gaur bertan,

“Nongoa zara?” galderaren atzean,
“zergatik zara beltza?” galdera
dago, nahiz eta jendea ez den
ausartzen hori galdetzeraz

hemen, Amara Berrin, ezagutzen ez nuen emakume garbitzaile bat agurtu dut, afrikarra bera ere, eta ea garbitzera nentorren galdetu dit. Ikaragarri harritu da irakaslea naizela esanda!

Familiekin, esperientzia ona izan dut beti. Eta, umeen kasuan, duela urte asko gehiago harritzen ziren ni euren ikasgelan agertzen nintzenean; ume batzuek azala ukitzen zidaten, eta, gero, euren eskuari begiratzen zioten... Ez zegoen hainbeste pertsona beltz euren inguruan...

Eta zerori eskola umea zinenean, nolako esperientzia bizi izan zenuen?

Eskolako ume beltz bakarra nintzen. Zarautzen, bazegoen beste ume beltz bat, baina ez nuen harekin harremanik izan. 42 urte egingo ditut, eta, duela 40 urte, herrian pertsona beltz bakarra izanda, gauzak beste era batekoak ziren: diskriminazio positiboa bizi izan nuen neurri batean; oso babestuta nengoen, eta nire lagunek naturaltasunez bizi zuten. Nire ama zaraustarra da, zuria, eta argi esan behar dut: ni beltza naiz, baina beltz pribilegiatua. Aita ez dut ezagutu, ni jaiotzeko nengoela istripu batean hil zelako; eta ni Zarautzen jaioa naiz; nire Zarauzko familiarekin hazi eta bizi izan naiz beti; Begoren alaba izan naiz, eta asko lagundu dit horrek. Ez da gauza bera gurasoekin kanpotik etortzea, ingurunerik gabe, eta hemengo hizkuntza ezagutu gabe haztea. Hori beste errealitate bat da, gogorragoa.

Zer-nolako irudia ematen zen Afrikari buruz? Eragiten al zizun horrek?

Ikaragarritzko konplexuarekin neraman gai hori. Nire lagunek eta ikasgelako kideek bazekiten aita afrikarra nuela eta ni afrikarra naizela. Eta Gabonak iristen zirenean, Gobernu Kanpoko Erakunde baten argazkiak erakusten zizkiguten; ume beltzak ziren denak, eta desnutrizio-egoeran zeuden. Ematen zen irudia oso gogorra zen: “Afrika pobrea da, jendea gosez hiltzen ari da han eta guk lagundu egin

behar diegu”; paternalismotik, hori zen mezua. Horrek eragin egiten zidan niri: “hori al zara zu?”, galdetuko balidate bezala denek, eta nire aita horkoa zen. Nik, gainera, ez nuen artean Afrika ezagutzen, eta aita ere ez neukan ondoan gauzak azaltzeko... Afrikari buruzko irudi horrek min handia egiten zidan.

Irakasleok ikasgelan ume afrikarrak baldin badauzkagu, kontuan hartzen al dugu Afrikan 50 herrialdetik gora daudela eta herrialde bakoitzak bere berezitasunak dauzkala? Afrika, oraindik ere, gehienontzat, animaliak dituen eta beroa egiten duen leku bat da, pobrea eta laguntza behar duena; hala zen, behintzat, nire garaian. Eta hori transmititzeak min handia egiten du.

Gaurko gazte arrazializatuak, bizitzan eta lanbidea zein ikasketak aukeratzean, ereduak falta dituztela entzun dugu azkenaldian antirrazismoaz egin diren hainbat jardunalditan. Eta hemen zauzkagu zu, irakaslea, erreferentzia gazteentzat. Zuk bizi izan al zenuen erreferentzia falta hori, irakasle izango zinela erabakitzeko garaian?

Gure identitatea eraikitzeko, beharrezkoak ditugu ereduak eta erreferentziak, eta nik bizitzan, bai, pertsona beltz moduan, emakume beltzen ereduak falta sumatu izan dut; ez nintzen bestekin identifikatzen. Lanbidea edo ikasketak aukeratzeko garaian, ordea, ez nuen eredu falta hori sentitu, baina argi

Hezkuntzan bezala, beste espazio asko hartu behar ditugu oraindik ere pertsona arrazializatuok, gazteak ohart daitezen nahi duten hori izan daitezkeela, beste edozein bezala

daukat zergatia: lehen, pertsona beltz gutxiago ginen hemen, eta, nire egunerokoan, oso pertsona arrazializatu gutxi ikusten nituen; beraz, hezkuntzan ez ikustea ez nuen arrarotzat hartzen, kalean ere ez nituen ikusten-eta. Gaur egun, aldatu egin da hori: pertsona arrazializatu asko gaude kalean, baina, gero, espazio batzuk soilik betetzen ditugu, eta beste espazio batzuk ez ditugu betetzen. Horregatik nabari da erreferentzia falta hori: gazteek euren moduko asko ikusten dituzte kalean; baina, gero, eskolan, ez dituzte irakasle ikusten; edo mediku izan nahi dute, baina ospitalean ez dute inoiz mediku beltzik ikusi; edo suhiltzaile izan nahi dute, baina suhiltzaile beltzik ikusi ez... Eta ikasketak aukeratzeko garaian, bai, horrek eragiten du. Gero eta gehiago gara, baina ez ditugu espazio guztiak betetzen. Ezinbestekoa da aipatzea espazio horiek ez baditugu betetzen ez dela nahi ez dugulako edo prestakuntzarik ez dugulako. Arrazakeria estrukturala da, eta etorkinei eta pertsona arrazializatuiei trabak jartzen dizkie zenbait espazio betetzeko. Ereduak behar dira, espazio guztietan. Nik nabaritzen dut: arnasmune bat naiz ikasle arrazializatuentzat; konexio berezia sentitzen dut ikasle horiekin, eta ume horiek lasaitu egiten dira ni ikuste hutsarekin. Garrantzitsua iruditzen zait hori, eta asko betetzen nau konexio horrek. Beltza izate hutsa eta hemen eskolan irakasle moduan egote hutsa oso garrantzitsuak dira ume askorentzat. Hezkuntzan bezala, beste espazio asko hartu behar ditugu oraindik ere pertsona arrazializatuok, gazteak ohart daitezen nahi duten hori izan daitezkeela, beste edonor bezala.

Erreferentzia gabeziak gain, irakasle moduan zer jarrera arrazista ikusi dituzu hezkuntzan?

Hezkuntzan, lehenik eta behin, curriculum oso eurozentrismoa dela ikusten dut; zurien narratibak soilik hartzen ditu kontuan, eta beste narratiba batzuk kanpoan uzten dira. Gainera, testuliburuetan, ez dago espaziorik beste

narratiba horietarako. Horrez gain, kontuan izan behar dugu zapalduen gaineko narratibak zer-nolakoak diren! Garrantzitsua da, beraz, beste narratibak ere kontuan hartzea, historia kontatzen dugunean, hasteko. Material aldetik ere, berrikusketa lan handi bat egin behar dugu: ipuinetan, pertsonaia guztiak zuriak dira, baita puzzleetako irudiak ere, eta, lantzen ditugun baliabide gehienetan, pertsona zuriak ageri dira beti oraindik ere. Lan kontziente bat egin beharra daukagu hori guztia aldatzeko eta gaur egungo errealitateetara egokitzeko.

Irain bat entzuten dugunean, denok ohartzen gara arrazista bada, baina mikroarrazakeria asko ditugu egunerokoan sartuta. *Mikro* dira, baina ez dira txikiak; gizartean oso barneratuta daudelako esaten diegu *mikro*, eta ez gara ohartu ere egiten esaten ari garen hori arrazista denik. Denok dauzkagu horrelako jarrerak barneratuta, eta hausnarketa sakon bat egin beharra daukagu. Niri neuri ere kostatu egiten zitzaidan lehen halako jarrerak arrazista gisa identifikatzea, beltza izatea estereotipo zehatz batzuekin lotzea edo denak ilea ukitzera etorri behar hori... Etengabe jarrera *mikro* horiek jasotzeak *makro* egiten ditu, eta asko eragiten dio jasaten dituen pertsona horri.

Zu ikaslea zinen garaitik gaur egunera, asko ugaritu da gure ikastetxeetako ikasle arrazializatuen kopurua. Egiturak, baliabideak, materialak... aski prestatuta al dauzkagu jatorri atzerritarreko ikasleak hartzeko, euren ibilbide akademikoa eta garapen pertsonala, beste ikasle guztien bezala, arrakastatsua izan dadin?

Askok ugaritu da pertsona arrazializatuen kopurua, bai, baina ugaritzeak ez dakar berarekin pertsona horien egoera hobetzea, ez bada lanketa bat egiten. Lanketa da egoera hobetuko duena; kopuruak ez du egoera hobetuko. Ikasgeletan erabiltzen ditugun baliabideak, materialak, estereotipoak eta narratibak sakon berrikusi behar ditugu, eta, horretarako, irakas-

leok geure burua prestatu behar dugu lehenik eta behin. Prestakuntza batzuei garrantzi handia ematen zaie; baina prestakuntza beharko genuke arrazakeriaren kontrako tresnak lantzeko ere, gaur egun dauzkagun errealitateak kontuan izanda. Elkarbizitzarako prestakuntza behar dugu arrazakeria ikusteko, haren kontrako tresnak lantzeko eta errespetua eta tratu onak sustatzeko gure irakasle-ibilbidean, errealitate horixe izango baitugu eskuartean.

Nola bizi izan zenuen zuk identitate plurala izatea, hango eta hemengo sentitzea? Eta nola lagundu dezake eskolak identitate plural hori modu osasuntsuan garatzen?

Nik, hemen, beti sentitu izan dut desberdina naizela. Beti pentsatu izan nuen Tanzaniara joanda inork ez zidala hemen bezala begiraturiko, han bat gehiago izango nintzela. 18 urterekin lehendabiziko aldiz hara joan nintzenean, *muzungu* deitu zidaten; zuria naiz Tanzanian. Nire sustraiek ez naute euren partaideen artean identifikatzen. Hemengoentzat hangoa naiz, eta hangoentzat hemengoa naiz; krateko handia eragin zidan horrek, nahiz eta 18 urte izan eta nortasun indartsua eduki. Ez hemengo eta ez hango sentiarazi naute, baina ni hemengoa eta hangoa naiz. Autoestimu kontua dela iruditzen zait, eta hori dela umeekin landu behar duguna. Nork esan behar dit niri ez naizela hemengoa? Entzun, nik esango dizut hemengoa naizela. Eta han esaten didatela ez naizela hangoa? Bada, ni hangoa ere banaiz. Ni hemengoa eta hangoa naiz, nik esaten dudalako. Geuk sinetsi behar dugu lehendabizi, eta, horretarako, geure buruaren irudi positiboa eta autoestimua behar ditugu. Hori landu beharko genuke ikastetxeetan haurrekin, txiki-txikiak direnetik. Gu gara haur horien bidelagunak, eta euren identitatearen parte garrantzitsu bat eskolan eraikitzen da; esku artean daukaguna, beraz, oso hauskorra da eta ongi zaindu behar dugu. Irakasle bakoitzak bere erremintak ditu; baina, presta-

kuntza batekin, seguruago egingo genuke lan, eta hobeto landuko genituzke identitatearen, arrazakeriaren eta elkarbizitzaren gaineko hainbat gai.

Metodologiei buruz zer esango zenuke? Batzuek besteek baino gehiago lagundu dezakete ikasleen askotariko identitateak eraikitzen?

Bai, ume bakoitzari bere identitatea eraikitzen gehiago laguntzen diete metodologia berriek. Gaur egun, Haur Hezkuntzan behintzat, metodologia gehienak irekiak dira, eta horrek umeei euren barrenetik ekarpenak egiten laguntzen die, parte hartzeko aukera ematen die eta partaidetzan ez ezik identitatearen eraikuntzan ere mesede egiten die horrek. Arreta jarri behar dugu familiengan ere: Haur Hezkuntzan, askotan gonbidatzen ditugu gurasoak, eta, familia etorkinen kasuan, beren kulturaren desberdintasunak erakusteko eskatzen diegu askotan; hori, alde batetik, oso aberatsa da beste ohitura batzuk ezagutzeko eta horiei balioa emateko. Baina anima ditzagun, baita ere, berdintzen gaituen hori erakustera etor daitezen, ohiko gauzak egitera, udaberriko ipuin bat kontatzera edo euskararen egunean hamaiketako banatzera; oso aberasgarria da hori ere.

Familien aniztasuna ere aipatu beharra dago; atzerritik etorri diren familiak, izaera ugaritakoak, guztiak hartzen ote ditugu kontuan?

Dirudienez ez. Nire kasuan, nire amari gertatu zitzaionaren guztiz kontrakoa gertatu zait niri, zuri-zuriak baitira nire umeak. Nire amari zorionak ematen zizkieten ni "adoptatu" izanagatik; niri, berriz, nire testuingurutik kanpo, umeen zaintzailea ote nintzen galdetzen zidaten askotan haurrak txikiagoak zirenean. Gizartea askotarikoa da, eta aniztasun hori handiagoa izango da etorkizunean. Gure esku dago hori nola landu eta kudeatu nahi dugun erabakitzea; gure arteko harremanak zaindu behar

Nork esan behar dit niri
ez naizela hemengoa?
Entzun, nik esango dizut
hemengoa naizela. Eta
han esaten didatela ez
naizela hangoa? Bada,
ni hangoa ere banaiz.
Ni hemengoa eta
hangoa naiz, nik esaten
dudalako

ditugu eta hezkuntzak ardura eta parte oso handia dauka horretan guztian.

Noiz jantzi zenituen arrazismoaren kontrako betaurrekoak? Zer aldarazi zizuten?

Ni beltza naiz, baina, azken finean, beltz pribilegiatua, eta konturatzen naiz horretaz. Nik, nire erosotasun horretan, gauza asko ez nituen ikusten. Sare sozialek begiak irekitzen lagundu didate, eta arrazismoaren kontrako pertsona batzuen jarraitzailea naiz: Lucia Mbomio, Desiree Bela, Moha Gerehou... Haien liburuak irakurri ditut, eta esnatzen eta betaurrekoak janzten lagundu dit horrek: ezin dut isilik gelditu, ezer gertatuko ez balitz bezala. Denbora luzean, isilik gelditu izan naiz iruzkin arrazistak entzunda, bakeagatik, baina, orain, ezin dut isildu; esan beharra daukat. Gero, pertsona horrek ikusiko du zer egin nik esandakoarekin, baina jakin dezala zer esan duen. Behin betaurrekoak janzten dituzunean, ezin dituzu kendu.

Nire belztasun pribilegiatu honetatik, ahotsik ez daukaten beste pertsona beltz batzuen ahotsa izan behar dudala sentitzen dut; haiek ez daukate nik daukadan espazioa hitz egiteko, eta ezin dut nire esperientzia soilik kontatu. Ikusten dudana guztia kontatzeko erabakia hartu dut, eta salatu beharra daukat gizartea arrazista dela. Ez zaigu hori entzutea gustatzen, ez baitugu arrazistak garela onartu nahi; baina, gizarteak behar duen aldaketa gerta dadin, beharrezkoa iruditzen zait nork bere arrazakeria onartzetik hastea. Norberak egin behar du gogoeta barruan zer-nolako arrazakeria duen ikusteko. Baina, horretarako, lehendabizi, aldatzeko gogoia izan behar da.

Ni neu ere ez nintzen jabetzen lehen gauza batzuekin, baina asko ikasi dut, eta asko daukat ikasteko. Gainera, arrazista ez izatea ez da nahikoa, arrazismoaren kontrakoa izan behar da. Norberak ikusi behar du zer puntutan dagoen eta zer puntutan egon nahi duen.

Nire belztasun pribilegiatu honetatik, ahotsik ez daukaten beste pertsona beltz batzuen ahotsa izan behar dudala sentitzen dut; ikusten dudana guztia kontatzeko erabakia hartu dut, eta salatu beharra daukat gizartea arrazista dela

Galdera laburrak

01.

Eskola garaiko oroitzapen on bat?

Oroitzapen on gehienak lagunekin dira, jolasean.

02.

Eskola garaiko oroitzapen txar bat?

Patiora atera baino lehen baso bat esne ematen zigutenekoa.

03.

Nolako eskola amesten duzu?

Haur guztiak ahalduntzeko gai den eskola.

04.

Zuretzat garrantzitsua den balore bat?

Maitasuna.

05.

Hezkuntzari buruzko film bat edo liburu bat?

Orain *Martes con mi viejo profesor* ari naiz irakurtzen.

Esperientzia

Magaletik ama lurrera

Basoa etxe bihurtu dute Leitzan. Natura bizitzaren oinarria izanik, harekin harremana izateari garrantzi handia ematen diote Itzaire Haur Eskolan. Ama lurrak egunero eskaintzen die zerbait berria eta bizitzaren zikloa gertutik sentitzen dute ikasleek. Aurreko ikasturteko ildo beretik jarraitzen dute aurten ere.

Aitziber Alduntzin Sorron
Leitzako Itzaire Haur Eskolako hezitzailea,
heziketa berdean aditua

Haurtzaroa gizakion etaparik garrantzitsuena da eta haurrak eguneroko bidean laguntzen ditugunez, gure hazia jarri dugu natura sentitzeko aukera izan dezaten; natura ukitzeko, usaintzeko, bizitzaren zikloa sentitzeko aukera izan dezaten. Horrela, jolaserako aukera ikaragarriak izan dituzte eta ziurrenik haien bihotzean txertatuta geratu diren esperientziak daramatzate. Gure haurrak oso etapa garrantzitsua bizitzen ari dira eta ezinbestekoa da lurra sentitzea, haien eskubidea baita. Natura maite duen belaunaldia izateko aukera eskaini nahi diegu.

Gure haurrek ez dituzte guk genituen aukerak, baina nola nahi dugu natura zaintzea natura sentitzen ez baldin badute? Egiten duen eguraldia egiten duela ere (izan hotza, beroa, euria, elurra edota haizea), kalera irteten gara eta gure haurrei lau urtaroeetan bide horretan laguntzea plazera izan da, haien osasuna bultzatu dugulako eta bizitzaren zikloarekiko konfiantza transmititu diegulako. Hori guztia

posible egiteko, kalera ateratzen gara egunero; astean behin paseora ateratzen gara eta hilean behin, basora joaten gara autobusean. Autobusaren finantziazioan Leitzako udalak eta familiek laguntzen digute.

Haur guztiekin kalera

Gure eskolara 0-3 urte bitarteko haurrak etortzen dira eta proiektua guztiekin egiten dugu. Titikoekin (0-1 urte) atarira irteten gara ahal dugun guztietan, ataria naturalizatua daukagu eta bertan hainbat landare, hondarra, harriak, enborrak... ditugu. Naturak eskaintzen dizkigun zenbait elementurekin aritzen dira bertan. Ataria zomorroz eta hegatz betetzen zaigu noiznahi, eta meteorologiak eta urtaroei beti eskaintzen digute jolaserako aukera. Euria denean ere, urarekin gozatzen dute eta hori behatzea plazer handia da guretzat; jolasa guztiz sentsoriala da.

Ertainekin (1-2 urte), atarira ateratzen gara egunero eta astean behin, paseora joaten

gara. Adin tarte horretan, erronka ataritik inguruko espazioak ezagutzea irteera izan da. Plazaola bide berdea eskolatik gertu izateak espazio natural desberdinetan murgiltzeko aukera ematen digu, baita herritarrekin harremanak izateko aukera ere. Umeak pixkanaka trebatzen joan dira eta, konfiantza hartzen doazen heinean, gero eta gehiago gozatzen dute.

Handienekin (2-3 urte) egunero ateratzen gara atarira, astero paseora eta hilean behin basora. Haurrentzat ez ezik, prozesua bera erronka izan da hezitzaileentzat eta familientzat ere. Bakoitzak bere bizipenetatik eta bere erantzun adierazi dituzte emozioak, sententzioak, lorpenak... Guretzat oso ederra izan da haurrek —aukerak eta konfiantza emanez gero— jolasa eta magia berez sortzen dituztela ikustea eta bizitzea. Haurrek jolas sentsorialarekin hasi eta jolas sinbolikorako bidea egin dute naturan murgilduta: atarian, paseoan, basoan, errekan...

Gure haurren mundua freskoa da, sorpresaz eta emozioz beteriko mundua dute, bizitzarekin berehala konektatzen dute eta prozesu horretan deskubrimendu asko egin dituzte: zuhaitzak biluzik ikusi dituzte; elurra ukitu dute; pagoaren haziak jan dituzte; hostoetan murgildu dira; bareak zaindu dituzte; zomo-

ro bitxiak topatu dituzte; hotza sentitu dute; haizea, euria; putzuetan murgildu dira; errekan ibili gara; zaldiak, ardiak, txakurrak, katuak, katarriak, txantxangorriak, inurriak, ahuntzak eta behiak ezagutu dituzte... Jolasean ibili dira, zuhaitzak denda bihurtu dira eta autobusak, otsoen etxe edota gordeleku... Basoa etxe egin dugu.

Herriari begira

Proiektuaren prozesua ederra izan da, pixkanaka egin baitugu; hasieran familiei azaldu genien guztia, arropa iragazgaitza ekartzeko eskatu genien eta hezitzaileok ere sentsibilizazio saioak egin genituen. Modu horretan, haurtzarora bidaiatu dugu gure haurrek sentitzen dutena sentitzeko aukera izanik.

Itzulerarik gabeko bidaiak hori hasi ondoren, eta gutako bakoitzak bere prozesua bizi izan ondoren, guztia Leitzako herriarekin partekatze beharra sentitu genuen. Itzaire eskola publikoa da, eta, beraz, komunitatera zabaltzeko eta lan eta konpromiso kolektiboari esker bizi izan duguna itzultzeko betebeharra sentitu genuen.

Beraz, argazki erakusketa bat antolatu genuen bidaiak horretan bildu genuena erakusteko. Erakusketa muntatzeko prozesua bera erronka garrantzitsua izan zen; bizi izandako esperientzia erakutsi nahi genuen, eta, aldi berean, basoaren esentziaz zerbait ekarri nahi genuen. Eta, horrela, zerbait ederra sortu zen, talde-lanak talde gisa indartu gintuen, eta bakoitzaren onena ateratzen lagundu zigun, denak hain desberdinak izanik ere. Gu izan ginen areto hartan sortu zen giro magikoaz harritu ginen lehenak. Leku hura zaintzeko eta herriari zabaltzeko txandakatu ginen, eta benetan ederrena izan zen milaka aldiz biderkatuta jaso genuela komunitateari eskaini geniona; txikia, apala, eta, aldi berean, hain indartsua.

Heziketa berdea gure eskolako enborra bihurtzen ari da, bizitzarekiko, pertsonarekiko eta gure haurrekiko maitasunean oinarrituz eta zaintzak erdigunean jarritz

Zirrargarria izan zen bisitatu gintuzten pertsonen begiradan haietako gehienek, batez ere adineko pertsonak, beren haurtzaroarekin egin zuten lotura ikustea. Jolasak, paisaiak eta istorioak nola sentitu zituzten, haurren edertasunak eta xarmak gainezka egin zieten, barre horiek, putzu horiek... dena baso horretan islaturik.

Haur helduenek basora eramango zituen eskola edukitzearekin amets egin zuten. Gure eskolako haurrek beren burua komunitatearen erdigunean ikusi zuten eta ahaldunduak, begiratuak eta miretsiak sentitu ziren.

Jaso genuen esker on zintzoak hunkitu eta indartu egin gintuen, eta uste dut lurarekiko, bizitzarekiko eta komunitatearekiko kidetasun sentimenduak ere bere baitan hartu gintuela. Erakusketa amaitutakoan, proiektua herriari aurkeztu genion. Urte osoan grabaturiko uneekin bideo muntaia egin genuen eta gure

haurrek aretoa magiaz bete zuten; bat-batean, bideoa hasi bezain laster emozio desberdinak aireratu ziren. Zer-nolako indarra duten gure haurrek areto oso bat emozioz ziprizzintzeko! Bertaratutako batzuk barrez hasi ziren haurrak putzuetan saltoka ikustean, beste batzuk harritu egin ziren jolas sinbolikoaren irudiekin, beste hainbat negar zotinka hasi ziren, haurren emozioa haien bihotzera iritsi baitzen. Halako batean, naturaren edertasuna bera eta barruan berez duguna pizten hasi zirela zirudien.

“Basoa asko maite dut”

2023-24 ikasturtea izugarria izan zen eta orain ere proiektuaz asko gozatzen ari garela esan dezakegu, bai gu eta baita haurrak ere, opari baten modura hartzen baitute. Beraz, hemendik aurrera ere horrela jarraituko dugu. Hainbeste une eder egon dira! Negar zintzoak, barre algarak, isiltasuna... egunero gure

bihotza bete duten uneak izan dira. Horrek guztiak zentzua eman dio proiektuari, izan ere, hurrek egunero erakutsi dute bizitzarekiko duten maitasuna. Horren adibide, uztailan, handienekin basora joan ginen azken egunean, haur batek itzulerako autobusean esandakoa: “Aitziber badakizu? Nik basoa asko maite dut”. Eta hor argi gelditu zitzaigun biofilia —bizitzarekiko maitasuna— ez dela Erich Fromm-ek asmatutako zerbait, biofilia bihotzean daramagula, gure barnean. Haur horrek sentitu zuena bere barnean zegoen eta guk aukerak eskaini dizkiogu ager zedin.

Familiei ere gure eskerrik zintzoenak eman nahi dizkiegu, haien konfiantzarik gabe ezingo baikenuke proiektu eder hau aurrera eraman. Iazko ikasturtea oso euritsua izan zen eta hasieran familia batzuentzat ez zen erraza izango haien haurrak egunero kalera ateratzen genituela ikustea, izan ere gizartean oraindik ez gaude ohituta euria edo hotza egiten duenean kalera irteten. Baina ederrena izan da haurrak ia ez direla gaixotu, ez dugula birus kutsakorrik izan eta oso osasuntsu egon direla. Ikasturtean zehar gaitasun ikaragarriak garatu dituzte, espazio eta denbora egokiak

eman dizkiegu eta beste guztia haiek egin dute. Ohartu gara, familiekin egunero komunikazio zuzena izaten dugunean eta guztia kontatzen diegunean, ilusioa daukagunean, dena erraz joaten dela.

Heziketa berdea gure eskolako enborra bihurtzen ari da, bizitzarekiko, pertsonetikiko eta gure hurrekiko maitasunean oinarrituz eta zaintzak erdigunean jarritz. Argi gelditu zaigu natura hezkuntza sisteman sartzea oso beharrezkoa dela, izan ere, oso desberdina da gela barruan pago baten argazkia erakustea edo basora joatea eta pagoa ukitzea, usaintzea, neurtzea eta sentitzea. Haurrak sentitutakoa barruan eramane du, ziurrenik.

Hau guztia Heike Freireri kontatu diogu. Berak egin du proiektuaren jarraipena eta 2024ko ekainean, Soriako herrixka batean, heziketa berdeko jardunaldi batzuetara gonbidatu gintuen aurkezpene egitera. Han jaso genuena ederra izan zen, jendeak esan zigun kontatu behar dela posible dela haur eskola publiko batean hori guztia aurrera eramatea eta, beraz, hementxe gaude, **Hik Hasi** irakurtzen dutenen bihotzera iristeko irrikaz.

Psikomotrizitate erlazionala:

aukera berdintasuna eta emozioak

Mapi Urrestirekin

Psikologoa, sexologoa eta
harreman psikomotrizista

2025eko ekainetik 2026ko ekainera | 20 saio
teoriko-praktiko eta bizipen-jolas saioak

125 orduko homologazioa

Hilean bi ostiral 17:00-21:00

1.215 euro | 415 euro matrikula eta 80 euro hilero
Hikhasitarrek 50€ko beherapena izango dute

Usurbilen

Psikomotrizitateak
segurtasunerako espazioa
eskaintzen dio haurrari. Formazio
honetan landuko diren edukiak
eta bizipen saioak horretarako
lagungarri izango dira.

Izen-ematea zabalik

www.hikhasi.eus/formazioa

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

Haurren ikuspegia mugikorraren erabilerari buruz: zer pentsatzen dute haiek?

38

Ekarpena

Hurrei eta gaztetxoei mugikorra noiz erosi behar diegun, erabilera egokia egiteko gai ote diren... Mugikorren erabilera gaurkotasun handiko gaia da helduon artean. Ez dakigu, ordea, zer pentsatzen duten haiek, eta hurrek esandakoa jaso dute artikulua egileek Bizkaian egindako azterlanean.

Nahia Idoiaga Mondragon, Idoia Legorburu Fernandez, Mirari Gaztañaga Etxeberria eta Naiara Ozamiz Etxebarria

EHUko irakasleak eta ikerlariak

Haurrek eta nerabeek gailu elektronikoak edota sare sozialak erabiltzeko edo Interneterako sarbidea izateko aukera izan behar duten ala ez bolo-bolo dabilen eztabaidetako bat da gaur egun. Gurasoek, hezitzaileek eta espezialistek etengabe galdetzen dute noiz eta nola ahalbidetu behar duten haurrek teknologia horiek eskuratzea, baina eztabaida helduen ikuspegitik bideratzen da askotan, adin txikikoen bizipenak eta iritziak kontuan hartu gabe. Zer pentsatzen dute haiek mugikorraren erabilerari buruz? Nola eragiten die erabilera horrek eguneroko bizitzan eta euren harremanetan?

Alderdi hori sakon aztertu dugu, haurren esperimentzian oinarrituta betiere, Bizkaiko eskualde batean, batez beste 9,26 urte dituzten 642 parte hartzaileekin egindako azterlan baten bidez. Mugikorraren erabilerak gaztetxoaren emozioetan, gizarte harremanetan eta eguneroko bizitzan nola eragiten duen argitzen duten datuak lortu ditugu azterlanean.

Nork bere mugikorra ala utzitakoa?

Gurasoen artean, dilema bihurtu daiteke

seme-alabei mugikorra noiz eman. Hala ere, guraso askok ez dute kontuan hartzen haurrek gailu propioa izan baino arinago hasten direla mugikorrak masiboki erabiltzen. Izan ere, azterketan parte hartu duten haurren % 65,3k adierazi du gurasoen mugikorra erabiltzen duela nahiz eta mugikor propioa haietako % 22k besterik ez duen.

Beraz, nork bere mugikorra erabiltzeaz gain, gurasoena erabiltzen pasatutako orduak kontuan hartuz gero, ikerketan parte hartu duten haurrek, batez beste, 42 minutu eta 42 segundo igarotzen dituzte egunero mugikorra-ekin, eta denbora tarte hori 112 minutu eta 53 segundora igotzen da asteburuetan. Mugikor propioa dutenek nabarmen erabilera handiagoa egiten duten arren, gurasoen mugikorra erabiltzen dutenek ere gainditu egiten dituzte Espainiako Pediatria Elkarteak pantailaren erabileraz egiten dituen gomendioetan zehaztutako denbora tarteak.

Zenbat denbora da “denbora gehiegi”?

Pantaila erabiltzeko denbora tarteei buruz espezialistek egiten dituzten gomendioak ez dira

berdinak adin-tarte guztietarako. Espainiako Pediatria Elkarteak 2 urtetik beherako haurren kasuan pantailen erabilera erabat saihestea aholkatzen du. 5 urtetik beherakoentzat, berriz, eguneko ordubeteko gehieneko muga iradokitzen du, eta, 5 urtetik aurrera, entretenimendu digitalak eguneko bi orduko tarte ez gainditzea gomendatzen du.

Bestalde, zorrotzagoa da Frantziako Psikiatria Akademia, eta "3-6-9-12" araua proposatzen du. Arau horrek honako honi egiten dio erreferentzia: 3 urte bete baino lehen pantailarik ez erabiltzea, bideojokoak 6 urte bete arte saihestea, Interneten 9 urtetik aurrera sartzea eta haurrei 12 urte bete baino lehen sare sozialerako sarbiderik ez ematea.

Bitxia bada ere, gure ikerketan, haurrek berek iradokitzen dute mugikorra izateko adin egokia 12 urtekoa dela, eta gurasoek, berriz, 14 urte bete arte itxarotea nahiago dutela diote. Alde horrek txikia dirudi, baina bi urte horiek kritikoak dira haurren garapenean, eta gailu

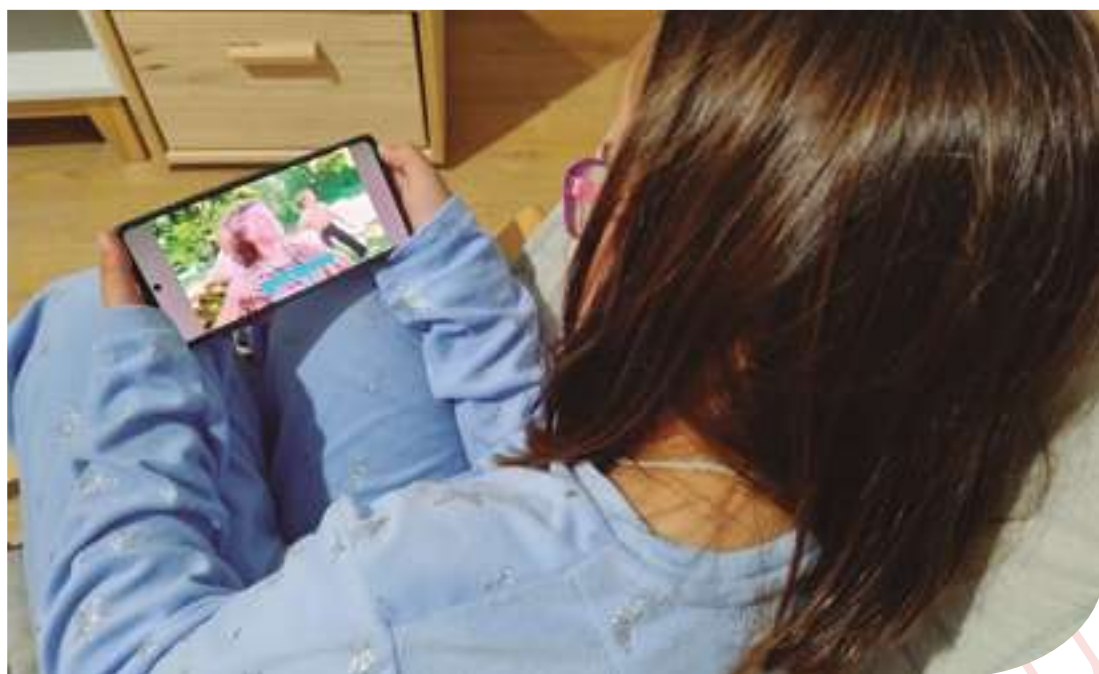
horietan sarbidea goizegi izateak funtsezko alderdi emozionalei eta sozialei eragin diezaioke.

Prestaketarik gabeko erabilera

Haur askok gailu mugikorrek adin goiztiarretan erabiltzen dituzten arren, gehienek ez dute erabilerari buruzko orientaziorik jasotzen eskolan Lehen Hezkuntzako 4. mailara arte, eta, adin horretatik aurrera, urria da gaiari buruz jasotzen duten heziketa ere. Prestakuntzan izandako atzerapen horrek mugikorraren erabilerari lotutako arriskuak areagotzen ditu, hala nola eduki desegokietan sartzea, osasuntsuak ez diren harremanak sustatzea edo gehiegi erabiltzea.

Familia gatazkak eta helduen ereduak

Gure ikerketan parte hartu duten haurrek eta familiek estuki lotu izan dituzte mugikorraren erabilera eta familia gatazkak. Guraso gehienek maiz hitz egiten dute seme-alabekin

Hezkuntzako esku hartzeak ez dira soilik teknologiaren erabileraren alderdi teknikoetara bideratu behar; teknologiak gizarte harremanetan eta ongizate emozionalean nola eragiten duten jakinaraztera ere bideratu behar dira

mugikorraren erabilerari buruz, baina interakzio horiek gatazkatsuak izaten dira askotan; hitz egin ordez, erabilerari buruz eztabaidatzen dute, are gehiago haurrak mugikorrak propioa duenean. Gainera, helduen portaerak eragin handia du adin txikikoen portaeran. Seme-alaben aurrean mugikorrak erabiltzen dituzten gurasoak % 11tik % 50era bitartean dira, eta haurrek imitatze joera duten jokabide eredu bat sorrarazten du horrek. Helduen jokabidearen atzean dagoen “inkoherentzia” horrek frustrazioa eragin diezaike adin txikikoei; izan ere, pantailen aurrean pasatzen duten denbora mugatzen diete haiei, eta, gurasoek, aldiz, etengabe darabilte mugikorra. Hori dela eta, gatazka sortzen da, eta tentsioa sortzen duen gai nagusietako bat izaten da hori familia askotan.

Zertarako erabiltzen dituzte mugikorrak?

Mugikorraren erabilera aldatu egiten da adinaren arabera. Haur txikienean bideoak ikusteko eta jolasteko erabiltzen dute batez ere, eta haien aisialdi iturri nagusi bihurtzen dira, are gehiago kalitatezko aisialdirako alternatibarik ez dutenean. Hazi ahala, adin txikikoak mugikorra lagunekin eta senideekin komunikatzeko erabiltzen hasten dira eta gailu horiek pertsonen arteko interakzio zuzena ordezka-

tzen hasten dira, neurri handi batean, nahiz eta aurrez aurreko sozializazio hori funtsezkoa izan garapen emozionalerako.

Mugikorraren alde negatiboa, haurren arabera

Pertsona askok uste dutenaren kontra, gure ikerketak frogatu du haurrak mugikorraren gehiegizko erabileraren ondorio negatiboez jabetzen direla, teknologia maiz erabiltzen duten arren. Elkarriketetan, adin txikikoek hainbat ondorio negatibo aipatu zituzten: % 31,65ek adierazi zuen lagunekin kalitatezko denbora galtzea eragiten diola mugikorrak; % 25,06k adierazi zuen zaurgarria dela eta sare sozialen edo plataforma digitalen bidez emozionalki min hartzeko aukera handia dela; % 23,08k gurasoekin izandako eztabaidak mugikorraren erabilerarekin lotutako arazo gisa identifikatu zituen, eta % 19,49k adierazi zuen mugikorraren erabileraren ondorioz arazo fisikoak dituela (buruko mina eta ikusmen lausoa, esaterako).

Datu horiek agerian uzten dutenez, adin txikikoak ez dira mugikorraren erabileraren arriskuetatik eta horiek sortzen dituzten konplikazioetatik kanpo geratzen, eta horrek hauxe iradokitzen du: hezkuntzako esku hartzeak ez dira soilik teknologiaren erabileraren alderdi teknikoetara bideratu behar; teknologiak gizarte harremanetan eta ongizate emozionalean nola eragiten duten jakinaraztera ere bideratu behar dira.

Gurasoek mugikorra erosteko dituzten arrazoiak

Gurasoek seme-alabei lehenengo mugikorra erosteko arrazoiak zein diren ere aztertu zuen ikerketak. Jasotako erantzunen arabera, gurasoen % 20,54k mugikorra erosiko luke haurren segurtasuna bermatzeko eta seme-alabak kalera bakarrik irteten hasten direnean non

dauden jakiteko, eta % 19,55ek, berriz, seme-alabekin etengabeko komunikazioa izateko. Bestalde, gurasoen % 23,76k seme-alabei mugikorra erosiko liekete euren haurrak gainerrako haurrekin harremanetan egoteko edota talde presioak eraginda (% 16,58).

Hala ere, gurasoek kezka azaldu zuten mugikorraren erabilera desagokiari buruz (% 44,83), gehiegizko erabilera denborari buruz (% 46,93) eta izan dezaketen adikzioari buruz (% 8,24).

Zer neurri hartu behar ditugu?

Mugikorraren erabilera haurrengan duen eragina dela eta, funtsezkoa da familiek eta hezkuntzak zein gizarte erakundeek neurriak hartzea. Oinarrizkoa da gurasoen eta irakasleen gainbegiratze koordinatua, baina, era berean, estrategia zabalagoa behar da, arazo horri ikuspegi sozial eta komunitario batetik heltzeko.

Hezkuntza sistemak irakasleentzako prestakuntza programak barne hartu behar ditu, ez informazioaren teknologien erabilerarako soilik, baita ikasleen alfabetatze digitalerako eta mugikorraren eta Interneten erabilerari lotutako arazoei aurre egiteko ere. Gainera, beharrezkoa da Lehen Hezkuntzako lehen mailetatik haurrei zuzendutako informazio planak inplementatzea, ikasleek teknologiak eguneroko bizitzan duen eragina uler dezaten.

Bestalde, udalek eta bestelako erakundeek gailu teknologikoen erabilerarekin zerikusirik ez duten aisialdiko jardueren eskaintza indartu behar dute. Gure ikerketaren emaitzek adierazten dutenez, haurrek, bestelako aukerak dituztenean, nahiago dute jolastea eta lagunekin aisialdi osasuntsua izatea, mugikorra erabili beharrik izan gabe. Pantaila baten aurrean denbora asko pasatu arren, jolasa eta benetako elkarreragina balioesten duten haurrak baitira gaur egungoak ere.

ZURE NEURRIRA EGINDAKO PSIKOMOTRIZITATE- BLOKEAK ETA BABES-KOLTXONETAK FABRIKATZEN DITUGU

San Fermin Ikastolako psikomotrizitate gelan egindako argazkia.

ECP

ECPDESCANSO.COM

📞 948 142 980
✉ INFO@ECPDESCANSO.COM
📍 ARTIKAKO ERREPIDEA 34.
31013 ANTZOAIN (IRUÑA)

Hik Hasiren Aholkularitza Zerbitzua ikastetxeentzat

Ekarpena

Aholkularitzak helduleku bat eskaintzen die eraldaketa prozesuak eta hobekuntzak aurrera eraman nahi dituzten ikastetxeei.

Ainhua Azpirotz

Hik Hasi hiru ikastetxetan ari da Aholkularitza Zerbitzua ematen: Ibarako Uzturpe ikastolan, Zaldibiako Lardizabal herri eskolan eta Adunako eskola txikian. Ikastetxe bakoitzak bere errealitatea du; baita bere erronkak eta helburuak ere. Hortik abiatuta, **Hik Hasiren** Aholkularitzaren lehen zeregina ikastetxeko talde eragilearekin batera diagnostiko bat egitea eta hobekuntza plan bat zehaztea izaten da. Hobekuntza planean helburuak finkatzen dira eta horiek lortzeko aholkularitza prozesu bat jartzen da abian.

» Goian, Adunako eskola txikiko saio bat klaustro osoarekin eta behean, Uzturpe ikastolako saio bat.

Hik Hasiren zeregina ematen den pauso, erabaki eta aldaketa bakoitzak norabide egokia izan dezan bermatzea da.

Aholkularitza prozesuaren metodologiaren zutabeak formazioa, praktika, behaketa, dokumentazioa eta analisia dira. "Ikasleen eta irakasleen ongizatea hobetzen dugu erabiltzen dugu metodologiarekin", baieztatu du Mikel Arrizabalaga Aholkularitzaren arduradunak.

Hik Hasi Aholkularitza Zerbitzuaren helburua ikastetxeen erronkei erantzuna aurkitzea da, elkarlanean, euskaraz eta Euskal Herritik.

Informazio gehiago: www.hikhasi.eus, formazioa@hikhasi.eus eta 943 37 14 08.

Lehen Hezkuntzako ekosistemak aztertu ditugu. Irizpideak bateratu ditugu eta denon artean erabakiak hartzen ari gara. Behar genuen koherentzia ematen ari gara

Eider Amundarain, Zaldibiako Lardizabal herri eskolako zuzendaria

Irakaslearen rolaren gainean sakontzeko beharra genuen. Hori dela-eta, bidelaguntza eta esku-hartze motak ezagutu ditugu eta praktikara eramaten ari gara. Horrek guztiak gure lan egiteko moduari ekarpenak egin dizkio

Itsaso Noval, Adunako eskola txikiko zuzendaria

Denok batera formatzen ari gara, jasotakoa geletan praktikara eramanez, horri buruz taldean hausnarketa eginez eta ondoren erabakiak hartuz. Oinarri sendoa eta eguneroko praktikarako baliagarria sortzen ari gara

Usue Sukia, Ibarako Uzturpe ikastolako berrikuntza arduraduna

Ahalduntze eskola

Lurra izeneko espazio- ontzian

46

Gutxi begiratzen diogu zeruari. Eguraldiari tankera hartzeko, akaso, baina hori ere gero eta gutxiago, sakelakoan eguraldiaren aplikazioa zabaltzen baitugu begiak gorantz zuzendu beharrean. Gutxi begiratzen diogu zeruari, zer esanik ez izarrei, planetei edota konstelazioei begiratzeko baldin bada.

Virginia Garcia
Aranzadi Zientzia Elkarteko Astronomia saileko dibulgatzailea

Olatz Lasagabaster

Umeei zeruaz gozatzeko eskubidea kendu diegula dio Aranzadi Zientzia Elkarteko Astronomia saileko Virginia Garcia dibulgatzaileak, eta atsekabea adierazi du gure arbasoek pilatuta-

ko jakinduria galtzen ari garela ikusita, haiek informazio asko jasotzen baitzuten zeruari begiratuta. Unibertsoaren parte garenez, Lurra izeneko espazio-ontziko leihotik begiratzeko gonbidapena egin digu Garciak.

Astronomiari buruzko lantegiak eskaintzen ditu Aranzadiak. Zerua egunero ikusten dugu; gure gainean dugu beti, baina ezer gutxi daki-gu unibertsoari eta astronomiari buruz.

Bai, oso gutxi. Gora begiratzeko ohitura galdu dugu, eta, zoritxarrez, gora begiratuta ere, oso gutxi ikus daiteke, argi kutsaduraren ondorioz.

Gure arbasoak zerura begira bizi ziren, eta hori erabat galdu dugu, ezta?

Bai. Antzina, zerua oso garrantzitsua zen erlojua eta egutegia zelako. Egunaren zikloak Eguzkiari begiratuta kontrolatzen zituzten; izar erlojuak zeuden; hilabeteko zikloak, Ilargiari begiratuta bereizten zituzten; urteko zikloak konstelazioei begiratuta... Zeruan ikusten zutenaren arabera, adibidez, ereiteko une aproposa zen ala ez jakiten zuten, bai eta zer landatu behar zuten ere. Baina, gaur egun, teknologiaren ondorioz hori guztia jakitea beharrezkoa ez denez, jakinduria galtzen ari gara. Informazio guztia mugikorrean dugu, egutegia etxeko paretan jarria dugu... Zer garaitan gauden jakiteko, ez da beharrezkoa zerura begiratzea, eta pena da, zeren jendea ez da jabetzen zerua ondare naturala eta kulturala dela.

Ondare kulturala ere bada.

Bai. Adibidez, Antzinako Egipton, Sirius izarra (zeruko izarrik distiratsuenak) zehazten zuen urtearen hasiera. Sirius izarra irteten ikusten zutenean, bazekiten euriteen garaia zetorrela, Nilo ibaiko uren igoera gertatuko zela horrekin batera, eta, beraz, ereiteko moduan izango zirela. Erromatarrek, berriz, bazekiten arratsaldean Spica izarra (Virgo konstelazioko izarrik distiratsuena) ekialdetik ateratzen zenean uda-

berria zetorrela eta, horrekin batera, ereiteko garaia iritsiko zela. Zer esanik ez, marinelen kasuan: munduari buelta ematen zioten zeruari begira, GPSrik gabe. Eta hori guztia galtzen ari da.

Zer ideia lantzen dituzue batez ere zuen lantegietan?

Eskolan, ziklo guztietan, oinarritzkoa lantzen da. Ikasleei Ilargiaren faseei buruz galdetzen baldin badiezu, erantzungo dizute, baina, gero, zerura begiratzen dutenean, ez dakite zer fasetan gauden, adibidez. Konstelazio bat zer den eta konstelazioen izenak ikasten dituzte, baina ez dakite zeruan konstelazio bat topatzen. Lotura hori falta da; eskolan ikasten duten horri erreparatzen irakastea; hain zuzen ere, hori egiten saiatzen gara: konstelazioak lantzen ditugu, planisferioak nola erabiltzen diren ikasten dute, eta, Batxilergoko ikasleekin, izarren eboluzioari buruz ere aritzen gara.

Eta dena klik batean daukagun mundu honetan ere, zergatik da garrantzitsua astronomiari buruzko ezagutza edukitzea?

Klik batekin, ezagutza pila bat jasotzen dugu; nik ere informazio gehiena modu horretan jasotzen dut. Baina uste dut oinarritzkoa dela zerura begiratzea eta zeruaz gozatzea, zeren astronomia ez da urrutiko gauza bat; planetak, konstelazioak, sateliteak edota nebulosak etortzen zaizkigu gogora astronomiaz hitz egitean, baina ahaztu egiten zaigu gu planeta baten parte garela eta gu ere astronomia garela. Ez da urrutiko kontua. Espazioan zehar bidaiatzen ari gara, espazio-ontzi baten gisan Eguzkiari biraka ari den planeta batean, eta, Eguzkiaren orbitan dugun kokapenaren arabera, aldatu egiten da gure planetatik ikusten den unibertsoko paisaia. Zoragarria da horretaz kontziente izatea; ez da gauza bera zerura udaran edo neguan begiratzea, unibertsorearen alderdi desberdinak ikusiko baititugu. Unibertsorantz dugun leihoa da zerua.

Ez dugu sekula zeru izartsurik ikusi

Herritarren gehiengoak ez dakigu zeru izartsu bat ikustea zer den. Lainorik ez dagoenean ikusten ditugun izar horiek oso gutxi dira, gurean argi kutsadurak ez baitu askorik ikusteko aukerarik ematen. Munduan, oso gutxi dira argi kutsadurarik gabeko zonaldeak, eta, Europa osoan, esate baterako, ez dago argi kutsadurarik gabeko zerurik.

Argi kutsadura neurtzeko Bortle eskala erabiltzen da, eta 1etik 9ra doa. Bederatzi puntuk argi kutsadurarik handiena adieraziko luke, eta puntu batek, berriz, baxuena. Pirinioetara joango bagina, adibidez, 2 puntu izango genituzke Bortle eskalan, eta Aralarren, 4 puntu. Bilboko gune batzuetan eta Irun erdialdean, 9 puntu dituzte Bortle eskalan, eta Donostian, berriz, 7.

Beraz, zerua izarrez beteta ikusten dugula pentsatzen dugun arren, izar horien guztien kopuru txiki bat baino ez dugu ikusten.

Zergatik egin du okerrera gazteen osasun mentalak?

Erantzunak

zurrunbiloa.eus

Haurrak, euren eskubideen konkistan

50

Proposamena

Apirilaren 15a Haurren Munduko Eguna da. Nazio Batuen Batzar Nagusiak 1989ko azaroaren 20an onartu zuen Haurren Eskubideen Nazioarteko Hitzarmena. Bertan, haurra eskubidedun subjektu gisa definitzen da eta hurrei pertsona eta herritar estatusa aitortzen zaie. Hurrekin euren eskubideez hausnartzeko parada baliatzea proposatzen du Oinherrik, herri hezitzaileen sareak.

Ainara Gorostitzu

Apirilaren 15a Haurren Munduko Eguna da. Ospatzeko adina aldarrikatzeko dauka egun horrek, nazioarteko egunekin gertatzen den legez. Osasunerako eskubidea, hezkuntzarako eskubidea eta indarkeriarik gabeko ingurune seguru batean bizitzeko eskubidea izan dira haurren eskubideen artean aldarrikatuena, eta oraindik badago esparru horietan zer egin, baita gurean ere. Iaz egun horren harira Unicefek Europako Kontseiluaren datuak jasoz plazaratutako txostenaren arabera, bost umetik batek sexu-abusuak pairatuko ditu 18 urte bete aurretik. Espainiako Estatuko estatistikek diote haurren eta nerabeen % 83 eta % 91 bitartean haurtzaroaren etapa ezberdinetan eta ingurune ugaritan indarkeriazko egintzen biktima direla. Horiez gain, badaude aitortu bai, baina betetzen eta aldarrikatzen ez diren beste eskubide batzuk ere: haurrek eta nerabeek informatuak izateko eskubidea

eta parte hartzeko eskubidea dute. Eskubide horiek aitortzea ez ezik, haurrekin lantzea eta haiek ahalduntzea beste eskubide guztien konkistarako sarbidea izango litzateke. Hori da, hain zuzen ere, Oinherri herri hezitzaileen sareak egun horretarako proposatzen duena, haurren eskubideak haurrekin eurekin lantzea, “eta hortik abiatuta, informatu, hausnartu eta ahalduntze ariketa eginda, joango dira haurrak euren eskubideez kontzientzia hartzen”, dio Maite Azpiazu Oinherriko koordinatzaileak. Oinherrirentzat, gainera, esanahi berezia du egun horrek: duela bost urte, pandemia betean, Haurren Munduko Egunean plazaratu zuten *Gora Haurtzaroa* manifestua, haurrei aitortu baitzitzaien azken-azkenik kalera ateratzeko eskubidea.

Oinherri haurrak jendarteko eskubidedun kolektibo bat dela aldarrikatzeko baliatu nahi du egun hori: “Etorkizunean ez ezik, orain eta hemen ere, eskubideak eta erantzukizunak dituzten herritarrak direla, alegia”. 1989an

Haurren Eskubideen Nazioarteko Hitzarmena onartu zenean, eskubidedun subjektu gisa definitzen ziren haurrak hastapenetik, baina, Oinherriren aburuz, oraindik ere, helduok ez ditugu “indarra, jakintza, jakin-minak eta trebetasunak dituen subjektu politiko eta sozial gisa” aitortzen. Eta helduon begiradak eragina dauka, noski, haurren euren irudikapenean: “Umeak ere ez dira kontziente kolektibo baten parte direla, eta, era horretan, zaila da kolektibo moduan dituzten eskubideak aldarrikatzea”. Haurrak izanik, eta taldetasuna ikusteko

heldutasunik gabe, helduon egitekoa izango litzateke kontzientzia hori hartzen laguntzea: “Guk ikusarazi behar diegu umeak ere jendar-teko talde bat direla, kolektibo ikusezin bat direla; bizi garen gizarte helduzentrista honetan zapaldua dagoen kolektibo bat da”.

Herriko zein ikastetxeetako parte hartze foroetan, behatokitik, edota tutoretzetan, Haurren Munduko Egunaren gainean egingo diren ariketak eta lanketak, beraz, eskubidedun giza talde bat direla ulertzen laguntzera bideratzeko premia ikusten du Oinherrik: “Kolektibo moduan ahalduntzeko estrategiak eskaini behar dizkiegu: euren eskubideen jakitun izan daitezen eta horien urraketen aurrean, erantzuteko gaitasuna izan dezaten”. Horretarako, Francesco Tonucci pedagogo italiarraren liburu interesgarri bat gomendatzen du: *Manual de guerrilla urbana: para niñas y niños que quieren conocer y defender sus derechos* izenekoa: “Haurrak gaiaren inguruan informatzea eta dituzten eskubideen inguruan kontzientzia hartzen laguntzea, ahalduntzeko gakoak izan daitezke”.

Oinherritik finean, haurtzaroa ikusteko modua aldatzea proposatzen dute: “Haurrak gaitasunak dituen subjektu moduan ikusten hasi behar gara, benetan. Horretarako, heldu moduan gure sinesmenen errebisioa egitea beharrezkoa da”. Oinherrik hainbat tresna garatu ditu hurrekin lanketak egiteko, tokian tokiko haurren parte-hartze kanal iraunkorrak osatzeko tresna osatu du berriki: G(H)AUR-KI: “Herriko izaera ezberdinetako eragileen artean haurtzaroz, parte hartzeaz, helduzentrista... modu kolektiboan hausnartzeko eta testuingurura egokitutako haurren parte hartzea sistematizatzeke. Helduoi haurrak ahalduntzeko espazioak sortzea dagokigulako”. Finean, Azpiatzuk nabarmentzen duen moduan, egun bateko ospakizuna baino gehiago, begirada aldaketa da premiazkoena: “Gaiak lanketa sakona eta jarraitua eskatzen du”.

Egunero, apirilak 15

Nazio Batuen Batzar Nagusiak 1989ko azaroaren 20an onartutako Haurren Eskubideen Nazioarteko Hitzarmenean du jatorria ideia honek. Bertan, haurra eskubidedun subjektu gisa definitzen da; hurrei pertsona eta herritar estatusa aitortuz. Apirilaren 15a toki askotan opor eguna izanik ere, egunero eta bereziki ikastetxeetan ditugun parte hartze foroetan presente izateko begirada da 1989an aitorturikoa.

hik hasi laborategia

MARTXOAK 4, 11, 18 eta 25

0-3 urteko haurren mugimenduaren garapena

Eider Garde

0-3 urteko haurrekin lan egiten duten hezitzaileei zuzendua.

MARTXOAK 11, 18, 25 eta APIRILAK 1

Elkarrizketa kooperatiboa DBHko nerabeekin

Imanol Alvarez

Gaia interesa duen edonori eta batez ere Bigarren Hezkuntzako irakasleei zuzendua.

Prestakuntza jasotzeko eta eguneroko jarduna hobetzeko espazio kualifikatua eta partekatua da **hik hasi laborategia**.

Adituaren mintzaldia, irakasleen arteko solasaldia eta gako praktikoak ditu ardatz.

Eman izena

>> ikastaro homologatuak

Bisita pedagogikoak

Euskal Herriko ikastetxeetara bisitak egingo ditugu proiektu pedagogiko desberdinak ezagutzeko.

Eman izena

www.hikhasi.eus

MARTXOAK 22

Herrikide ikastetxea

Tolosa, Gipuzkoa

Emozioak eta gatazkak

APIRILAK 12

Arnegi-Luzaideko herri eskola elkartua

Arnegi, Nafarroa Beherea
Luzaide, Nafarroa Garaia

Euskararen, frantsesaren eta gaztelaniaren lanketa

MAIATZAK 17

Azkue Lekeitioko Natura ikastola

Lekeitio, Bizkaia

Zaintza: haurren, irakasleen eta familien zaintza

Oihana Larrandaburu

Sohütako Eperra ikastolako irakaslea

Atzeko atetik

Merexi dute

54

Ipar Euskal Herrian, Frantses Hezkunde Nazionalak gure ikasleekin borondate onez aritzea galdegiten digu eta hori begi onez ikusten dut. Baina gurekin, erakasleekin, zer-nolako jokamoldea dute? Urtez urte postu murrizketak jasaiten ditugu, gure lan baldintzak okertzen dira, lan gehiago egin behar dugu ber lansariarendako, euskararen zapalkuntza eta mespretxua eta holako adibide hanitx atzemaiten ahal nituzke.

Frantses gobernamenduaren kezka nagusia, ikasleen frantseseko eta matematikako heina da. Egitarauan oren gehien hartzen dituzten ikasgaiak dira. Lehen mailetan, ikasleei bi gai horientako "ebaluaketa nazionalak" iganarazten dituzte: ikasleak mailaka ezarrarazteko... Edo bigarren mailetan, ber gaientako, ikasleen mailaren arabera, "beharren taldeak" sortzen dituzte. Alta Pisa sailkapenean Frantzia urrun baratzen da...

Frantziak 2. mailan ezartzen dituen ikasgaien

artean, "ikasle bilakatu" atzemaiten dugu. Enetako horrek garrantzi gehiago hartu behar luke, gure geletan biharko gazteak, helduak ditugulako. Ez dea premiatsu gure ikasleek familia eredu desberdinak ezagut ditzaten? Edo genero desberdinak? Edo desberdintasuna? Edo norberaren edo bestearen errespetua? Edo jazarpena ez dela onartua? Edo emozioen ezagutza? Edo ikastetxeko eguneroko bizian parte hartzearen interesa? Edo gisa horretako milaka beste gai.

Ene eta gure helburua lehen-lehenik, ikasleak ontsa izatea izan behar du eta hori, ene ustez, holako ikaspenekin lortzen ahal da. Euskal Herrian aitzinatuagoak gira; aski da haurrendako diren albumak so egitea. Seaskako hezkuntza proiektuan, ikaslea erdigunean ezarria da eta erakasleoi parada ikaragarria uzten digu horretan aritzeko.

Merexi du eta merexi dute.

Aholkularitza Zerbitzua

Hobekuntzak eta eraldaketa
prozesuak aurrera eramán
nahi dituzten ikastetxeei
zuzendutako bidelaguntza da.

Informazioa

www.hikhasi.eus

IKASTETXE BAKOITZAREN BEHARRETATIK ETA ERRONKETATIK ABIATUZ,
ONDORENGO ALDERDI HAUETAN EGITEN DITUGU EKARPENAK:

Irakasle taldearen
partaidetza eta kohesioa
errazten ditugu.

Ikasleekin egunerokoan
erabiltzeko tresnak lantzen
ditugu.

Etengabeko
hobekuntzarako antolaketa
jasangarria bilatzen dugu.

hik hasi

**Ezagutza,
abentura eta
autoaurkikuntza
bidaia amaigabea
da ikaskuntza.**

Lailah Gifty Akita

ikaselkar@ikaselkar.eus | 943 22 58 76

ikaselkar
Hezkuntza dugu pasio

- ▶ Doako aholkularitza pertsonalizatua
- ▶ Euskararen eta euskal kulturaren transmisioa
- ▶ Euskal Herriko ikastetxeetan erabilienna